

**Bureauonderzoek en Inventariserend
veldonderzoek - verkennende fase**

Veerstraat 1, Waspik, gemeente Waalwijk (NB).

mei 2021

Versie 1.1 (concept)

In opdracht van:
Teus ' Advies

Colofon

v2.4

Laagland Archeologie Rapport 630

Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase
Veerstraat 1 te Waspik, gemeente Waalwijk (NB)

Auteur: Jeroen Wijnen

In opdracht van: Teus ' Advies

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: concept

Controle: J. de Gruil

Autorisatie: autorisatie

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie BV
Virulyweg 21F-G
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418

© Laagland Archeologie BV, Almelo, mei 2021

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in maart-april 2021 een Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase uitgevoerd aan de Veerstraat 1 te Waspik. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure rondom de sloop van de bestaande bebouwing en de nieuwbouw van een appartementengebouw.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de protocollen SIKB KNA 4002 en 4003.

Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Centraal staat daarbij de vraag of en zo ja welke archeologische resten (complextype, datering, diepteligging en gaafheid) in het plangebied kunnen worden verwacht. Hiertoe zijn landschappelijke, archeologische en historische bronnen geraadpleegd.

Op basis van het bureauonderzoek heeft het plangebied een matige archeologische verwachting voor archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum tot Laat-Neolithicum/Vroege Bronstijd. De archeologische verwachting geldt omdat voor de dekzandondergrond niet duidelijk is binnen welke landschapseenheid het plangebied gelegen was voordat het overgroeid werd met het Hollandveen. Vanaf de Bronstijd tot Volle Middeleeuwen heeft het plangebied en zijn directe omgeving een lage verwachting omdat het in een veengebied lag. Vanaf de Volle Middeleeuwen werd het plangebied mogelijk in gebruik genomen. Nadat het oorspronkelijke Waspik was weggevaagd door de St. Elizabethvloed, werd de nieuwe kern van Waspik verplaatst en maakt het plangebied er deel van uit. Om die reden is er een matige archeologische verwachting vanaf de Volle Middeleeuwen en een hoge archeologische verwachting vanaf de Late Middeleeuwen.

Het uitgevoerde verkennende booronderzoek heeft tot doel het verwachtingsmodel te toetsen en zonodig aan te vullen. Hiertoe zijn verspreid over het toegankelijke deel van het plangebied verkennende boringen gezet. In dit stadium is verkennend booronderzoek de meest efficiënte onderzoekswijze om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen.

Op basis van het uitgevoerde booronderzoek is de kans groot dat het plangebied archeologische sporen bevat. In de tuin zijn cultuur- en ophooglagen aangetroffen met een hoge archeologische verwachting voor de periode Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd vanaf ca. 70 cm -mv (0,04 m +NAP). Ter hoogte van de huidige bebouwing bestaat tenminste de bovenste 110 à 120 cm (1,33 à 1,40 m +NAP) uit subrecente ophogingslagen. Onder de subrecente ophogingslagen zijn mogelijke cultuurlagen aanwezig.

Op basis van de onderzoeksresultaten wordt nader archeologisch onderzoek geadviseerd conform protocol 4003 IVO (landbodems).

Gelet op de te verwachten prospectiekenmerken en prospecteerbaarheid van een eventuele vindplaats wordt geadviseerd dit vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een proefsleuvenonderzoek conform de KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P).

De implementatie van dit advies is in handen van de gemeente Waalwijk, hierin vertegenwoordigd door de archeologisch adviseur van de gemeente, de heer R.J.M. van Genabeek.

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding onderzoek	5
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	5
1.3 Administratieve gegevens	6
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	8
1.5 Geplande verstoring	9
1.6 Gemeentelijk beleid	10
1.7 Onderzoeksdoel	10
2 Inventarisatie	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	11
2.3 Archeologie	15
2.3.1 Bekende archeologische waarden	15
2.3.2 Waarnemingen	15
2.3.3 AMK-terreinen	16
2.3.4 Gemeentelijke verwachtingskaart	16
2.3.5 Eerder archeologisch onderzoek	16
2.4 Historie	17
3 Conclusie en verwachtingsmodel	21
3.1 Conclusie	21
3.2 Verwachtingsmodel	21
3.3 Advies	23
4 Veldonderzoek	24
4.1 Beschrijving onderzoeksmethodiek	24
4.2 Resultaten: lithologie, lithogenese en bodemontwikkeling	24
4.3 Resultaten: archeologie	25
5 Conclusie en verwachting	26
6 Selectieadvies	27
literatuur	28
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	30
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	31
BIJLAGE 3 Niet-toegankelijke delen voor veldonderzoek	32
BIJLAGE 4 Boring DINO-loket	33
BIJLAGE 5 Geomorfologische kaart	34
BIJLAGE 6 Actueel Hoogtebestand Nederland	35
BIJLAGE 7 Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart	36
BIJLAGE 8 Bodemkaart	38
BIJLAGE 9 Waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen	39
BIJLAGE 10 Boorpuntenkaart veldonderzoek	40
BIJLAGE 11 Boorstaten veldonderzoek	41

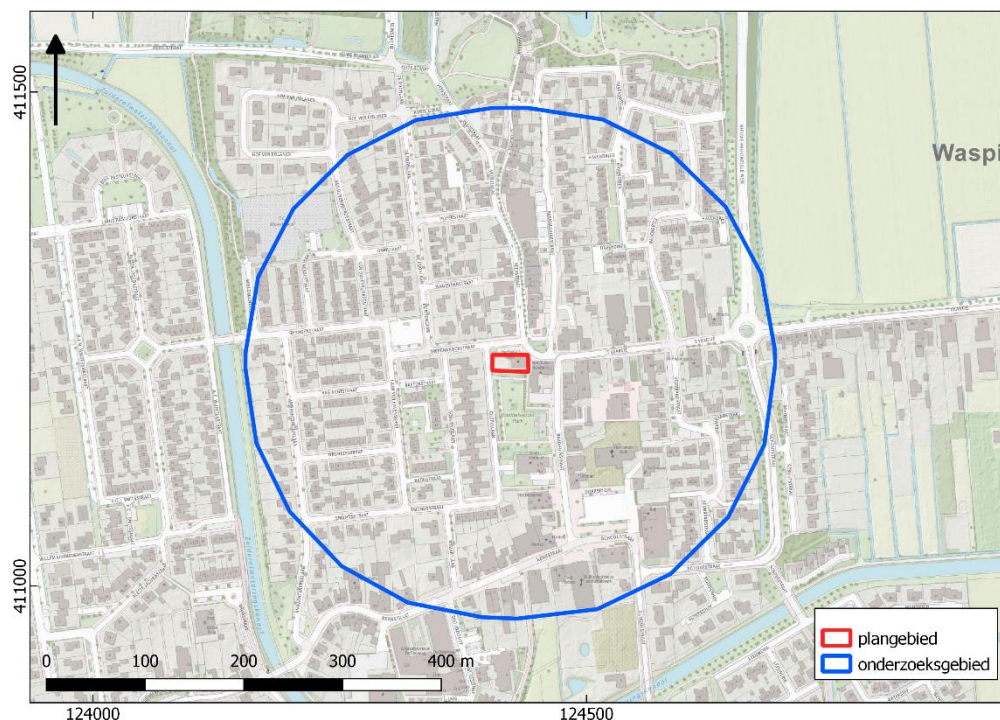
HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande bouw van een appartementengebouw aan de Veerstraat 1 te Waspik, gemeente Waalwijk (NB). Hiertoe is een bestemmingsplanwijziging vereist. De gemeente Waalwijk heeft een eigen archeologiebeleid. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. De opdrachtgever beoogt met het onderzoek de gemeentelijke paraaf te krijgen voor het onderdeel archeologie. Aanvullende wensen zijn niet kenbaar gemaakt.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied betreft de Veerstraat 1 in Waspik, gemeente Waalwijk (NB), zie onderstaande afbeelding.

Afbeelding 1. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied.

Het plangebied heeft een omvang van ca. 446 m². Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone van 250 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen. Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

1.3 ADMINISTRatieve GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Waalwijk
Plaats	Waspik
Beheerder/eigenaar grond	Dhr. C. Smits
Toponiem	Veerstraat 1
Kadastrale perceelnummer(s) ¹	WPK01 - G - 1369
Laagland Archeologie projectnummer	WAVE211
Datum conceptrapportage	04-05-2021

¹ kadastralekaart.com

Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase Veerstraat 1 te
Waspik, gemeente Waalwijk, Noord-Brabant

Datum definitief rapport	
XY-coördinaten	NW: 124402/411234
	NO: 124440/411234
	ZO: 124441/411217
	ZW: 124403/411218
Kaartblad ²	44G
Oppervlakte/lengte Plangebied	ca. 446 m2
Datering	Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
Complextype	Bewoning (incl. verdediging)
Onderzoeksmeldingsnr	5005073100
AMK-terrein	n.v.t.
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennde fase
Datum begin veldonderzoek	20-4-2021
Datum eind veldonderzoek	20-4-2021
Opdrachtgever	Teus ' Advies
Goedkeuring bevoegde overheid	nog niet beoordeeld
Bevoegde overheid	gemeente Waalwijk
Adviseur namens bevoegde overheid	R.J.M. van Genabeek
Beheer documentatie	Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant E-depot voor de Nederlandse archeologie Archief Laagland archeologie BV
Uitvoerder	Laagland Archeologie BV Virulyweg 21F-G 7602 RG Almelo 06 40 61 85 50
Projectleider/opsteller onderzoek	Jeroen Wijnen jeroen.wijnen@laaglandarcheologie.nl

Tabel 1. Objectgegevens.

² www.imergis.nl/htm/opentopo800.htm

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Het plangebied is momenteel in gebruik als café en woonhuis. Het huidige pand is in 1935/36 gebouwd. Afgezien van waarschijnlijk een kelder van 2,5 x 6,5 m van een aandiepte van ca. 2 m diepte. Voor zover bekend zijn er geen andere kelders of andere ondergrondse kunstwerken en er zijn er geen historisch waardevolle bouwwerken in het plangebied aanwezig.³

Er wordt een appartementengebouw gerealiseerd met 13 appartementen, verdeeld over 3 verdiepingen. Het gebouw wordt deels onderkelderd ten behoeve van de bij appartementen behorende bergingen. De milieutechnische condities, huidige en eventuele nieuwe waterpeil en of en zo ja wie de toekomstige gebruiker(s) worden zijn in dit stadium evenmin bekend. Onderstaande afbeeldingen tonen de huidige en de gewenste nieuwe situatie.

Afbeelding 2. Huidige situatie.

³ bron: gemeentelijke monumentenlijst; salha.nl

Afbeelding 3. Nieuwe situatie.

1.5 GEPLANEDE VERSTORING

De ingrepen vinden plaats binnen het plangebied. Het nieuwe appartementengebouw zal tenminste deels worden onderkelderd. De aanlegdiepte van deze bergingen is ca. 280 cm (0,2 m -NAP).

Afbeelding 4. Doorsnede nieuwbouw.

1.6 GEMEENTELIJK BELEID

Op grond van het gemeentelijk beleid dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden. Dit beleid is vertaald in het bestemmingsplan Gemengd gebied voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm onder het maaiveld. De omvang van de geplande verstoringen overschrijdt de vrijstellingsgrenzen zoals die in het vigerende gemeentelijk archeologiebeleid zijn aangegeven.

1.7 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). De initiatiefnemer beoogt met het hier uitgevoerde onderzoek te voldoen aan de gemeentelijke regelgeving omtrent archeologisch onderzoek. Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek. Het verwachtingsmodel wordt getoetst en zo nodig aangevuld door middel van een verkennend booronderzoek. Op grond van de resultaten van dit onderzoek kan worden beoordeeld of en zo ja, welke vorm van vervolgonderzoek nodig is om de archeologische waarde van het gebied te kunnen vaststellen.

HOOFDSTUK 2 INVENTARISATIE

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Tevens wordt ingegaan op de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied en de historische situatie. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Uit geraadpleegde paleogeografische kaarten (afbeelding 5) blijkt dat gedurende de laatste ijstijd (het Weichselien, 116.000 – 11.500 voor heden) in een dekzandgebied lag.

Toen ca. 11.700 jaar (ca. 9.700 voor Chr.) geleden aan het begin van het Holocene de temperatuur snel begon te stijgen, begonnen de ijskappen af te smelten en steeg de zeespiegel. Doordat de zeespiegel ten opzichte van het land almaar bleef stijgen, verschoven de getijdengebieden in landwaartse richting.⁴ Niet alleen zorgde de zeespiegelstijging dat het land dat zich onder zeeniveau bevond overstroomde, door de zeespiegelstijging steeg ook de grondwaterstand. Laaggelegen gebieden werden vaak ook nog eens extra vernat door de aanvoer van kwelwater uit hoger gelegen zandgronden. Rond 7.000 voor Chr. verschenen de eerste kustmoerassen in de laagste delen van de grote dalen van de Schelde, Maas en de meer noordelijk gelegen rivieren, Rijn en Vecht. Naarmate de zeespiegel steeg, schoof het kustmoeras steeds verder in landinwaartse richting op. In het westen van het land (Zeeland ten noorden van de Schelde, Zuid-Holland en Noord-Holland) werd het kustmoeras steeds vaker overstroomd door de zee. Anders dan in Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Holland is dit kustmoeras bij Waspik niet overstroomd door de zee en afgedekt met de getijdenafzettingen van het Laagpakket van Wormer, Formatie van Naaldwijk. In het huidige kustgebied staat deze door de zeespiegelstijging ontstane en later afgedekte veenlaag bekend als het Basisveen Laagpakket van de Formatie van Nieuwkoop. Deze is in de omgeving van het plangebied niet of moeilijk te differentiëren van het Hollandveen dat normaal op het Laagpakket van Wormer van de Formatie van Naaldwijk ligt. Rond 5.500 voor Chr. lag het kustmoeras op enkele kilometers ten noorden van het plangebied. Rond 2.750 voor Chr. lag het plangebied in de onmiddellijke nabijheid van het oprukkende kustmoeras. Tussen 2.750 voor Chr. (laat-neolithicum) en 1.500 voor Chr. (midden-bronstijd) is veengroei wijd verbreid in de omgeving van het plangebied.⁵ Het veen dat in deze

⁴ Vos et al, 2011.

⁵ Ball et al, 2016.

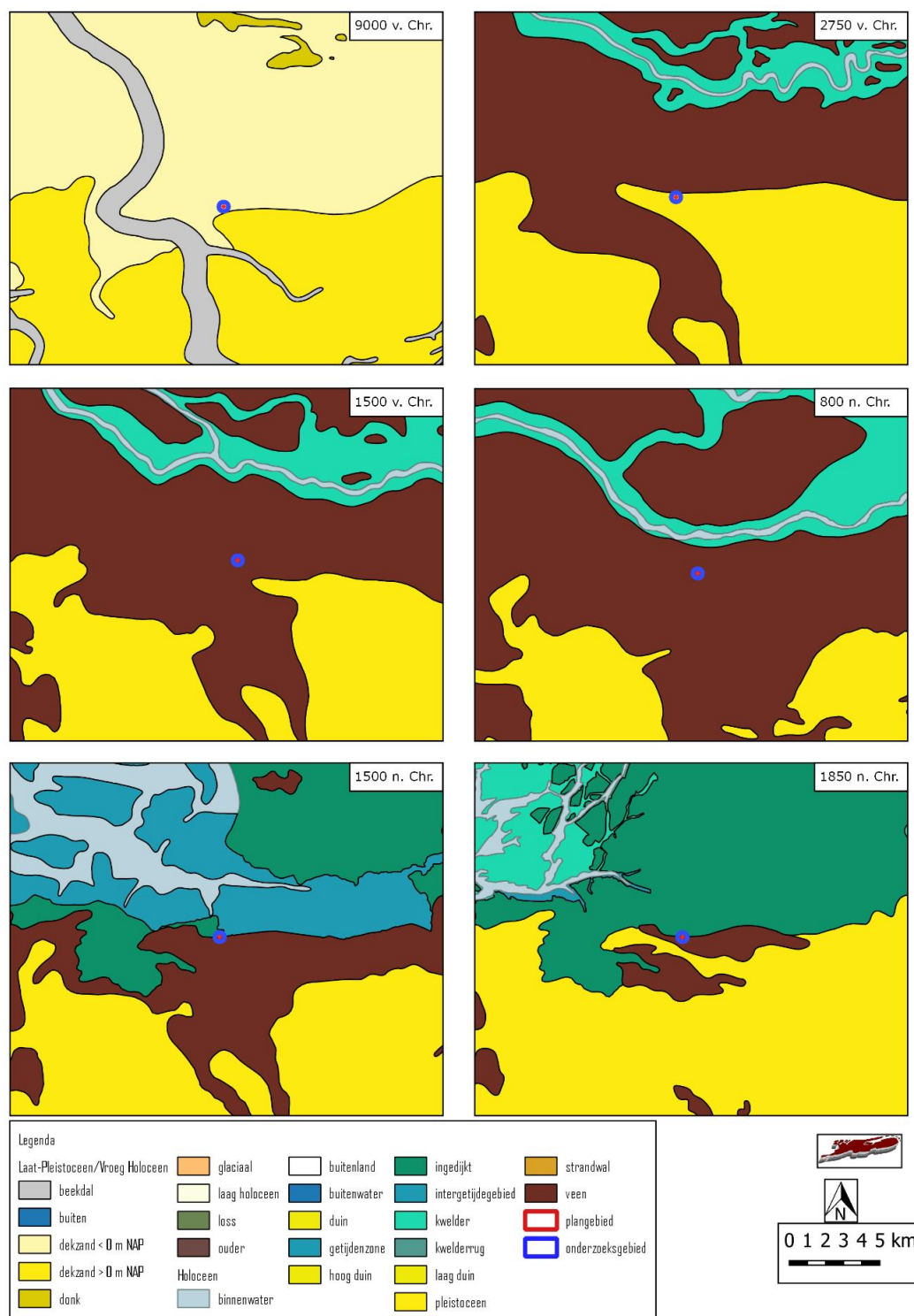
periode is ontstaan wordt tot het Hollandveen Laagpakket gerekend. Vanaf in ieder geval die tijd lag het plangebied in een kustveengebied en was daardoor niet meer bewoonbaar. Rond 1200 na Chr. werd het veen ontgonnen en omgezet in hooiland en weidegronden. Daarvoor werd het veen ontwaterd door de aanleg van een dicht net van sloten. Er werd niet op grote schaal turf gewonnen omdat in het veengebied voornamelijk broekveen aanwezig was. Door de ontwatering ging de veenbodem dalen en werd elders ook veen afgegraven in het gebied dat bekend stond als de Grote Waard, waardoor het rond 1400 bijzonder kwetsbaar voor overstromingen werd.⁶ Rond 1421 vond een serie van overstromingen plaats, die in de brede literatuur onder de noemer St. Elisabethsvloed bekend staat. Grote delen van westelijk Noord-Brabant werden overspoeld en ontstond ter hoogte van het plangebied een soort mini-Biesbosch. In dit gebied werd een kleilaag van uiteenlopende dikte afgezet van het Laagpakket van Walcheren, Formatie van Naaldwijk, totdat rond 1700 grote delen van deze mini-Biesbosch werden bedijkt.⁷

Op 100 m ten noordwesten van het plangebied staat boring B44G0804 in het DINO-loket geregistreerd (Bijlage 4). Vanaf 330 cm -mv is een pakket grof zand aanwezig, dat op grotere diepte vanaf 550 cm -mv zwak grindig en op grotere diepte matig grindig (700 cm -mv) wordt. Waarschijnlijk representeren deze afzettingen de Formatie van Kreftenheye. Vanaf 210 cm -mv is sterk siltig, fijn zand aanwezig, waarschijnlijk gaat het om de Formatie van Boxtel, ongedifferentieerd. Vanaf 130 cm -mv is een veenpakket van de Formatie van Nieuwkoop aanwezig, dat vanaf 110 cm -mv wordt afgedekt met een matig humeuze, sterk siltige kleilaag van de Formatie van Walcheren. Deze kleilaag vormt waarschijnlijk het voormalige maaiveld en is afgedekt met matig humeus, zwak siltig, fijn zand dat waarschijnlijk is opgebracht. Het zandpakket ligt onder een betonverharding van 5 cm dikte.

⁶ Ball et al, 2016; Provincie Noord-Brabant, 2006.

⁷ 8 Ibid.

Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase Veerstraat 1 te Waspik, gemeente Waalwijk, Noord-Brabant

Afbeelding 5. Paleogeografische ontwikkeling van 9000 voor Chr. – 1850 na Chr. (naar Vos e.a., 2013).

Geomorfologie

Op de geomorfologische kaart (bijlage 3) staat het plangebied, dat in het centrum van de bebouwde kom van Waspik is gelegen, aangegeven als vlakte van getij-afzettingen (2M72). Afgaande op de geomorfologische kaart is Waspik gelegen in een inham met getij-afzettingen. De zuidelijke begrenzing van deze inham wordt min of meer gevormd door het Zuiderafwateringskanaal. Ten westen ligt een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden of löss (2M53) en ten oosten ligt een ontgonnen veenvlakte (2M81).

Op het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), zie bijlage 6, is te zien dat het plangebied aan de rand van een hooggelegen lint ligt. Ter hoogte van het plangebied is dit lint verdikt en ligt het centrum van Waspik. Van oudsher is de bebouwing geconcentreerd langs een lint dat de dijken volgt. Aan de westzijde, noordwest-, noordoost- en zuidoostzijde van het kaartblad zijn poldergebieden met overwegend langgerekte percelen zichtbaar. Rondom het centrum van Waspik is een grote opgehoogde oppervlakte zichtbaar, waar wijken uit het einde van de 20ste/begin 21ste eeuw moeten liggen. Verder ligt de snelweg A59 met opritten hoger ten opzichte van de omgeving.

Bodem

Bodemkundig (bijlage 8) ligt het plangebied volgens de bodemkaart in bebouwd gebied. Ten noorden en noordwesten van de bebouwing, net buiten het onderzoeksgebied staan liedeergronden; klei, profielverloop 1 (pMv81) aangegeven. Ten noordwesten en ongeveer ten westen van de bebouwing staan kalkrijke drechtvaaggronden; klei, profielverloop 1 (Mv81A) aangegeven. Ten westen van de bebouwing, net buiten het onderzoeksgebied, ligt een smalle strook waardveengronden op zand, beginnend ondieper dan 1.2 m (KVz). Eveneens ten westen, maar iets zuidelijker liggen moerige eerdgronden met een zavel- of kleidek en een moerige tussenlaag op zand (kWz). Ten oosten ligt een associatie meerveengronden op zeggeveen, rietzeggeveen of broekveen - Vlierveengronden op zeggeveen, rietzeggeveen of (mesotroof) broekveen (zVc/Vc). Ten zuidoosten liggen meerveengronden op zand zonder humuspodzol, beginnend ondieper dan 1.2 m (zVz). Ten zuidwesten liggen moerige eerdgronden met een zavel- of kleidek en een moerige tussenlaag op zand (kWz). Deze gaan tenslotte ten zuiden van de moerige eerdgronden en de bebouwing van Waspik over in veldpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand (Hn21). Deze gronden hebben zich in het zuidelijke dekzandgebied gevormd.

Het plangebied gelegen is binnen de oude, hoger gelegen bebouwde kom, die op/aan een dijk gelegen is. Om die reden is te verwachten dat het plangebied opgehoogd is. Onder de ophoging(en) ligt waarschijnlijk een klei-op-veen-profiel. Onder dit klei-op-veen-profiel is dekzand en/of fluvioperiglaciale leem en/of lemig zand te verwachten.

Voor de St. Elisabethsvloed lag de omgeving van Waspik, ten noorden van het dekzandgebied, in het zuidelijke deel van het veengebied van de Groote of Zuidhollandse Waard, waar reeds vervening had plaatsgevonden.⁸ De veenlaag is hier plaatselijk dan ook dunner dan 40 cm (moerige gronden kWz, vWz) of gaat binnen 120 cm over in pleistoceen zand (waardveengronden kVz, meerveengronden zVz). Na de inbraak van de St. Elisabethsvloed kwam dit gebied onder sterke invloed van de getijdenbeweging en werd het veen gedeeltelijk bedolven onder een laag kalkrijke zavel.

Waardveengronden en meerveengronden behoren tot de rauwveengronden. Bij de rauwveengronden ontbreekt de moerige eerdlaag. Er is dus geen goed veraarde

⁸ Harbers et al, 1990.

moerige bovengrond aanwezig of deze is dunner dan 15 cm, ofwel er ligt een minerale bovengrond van minder dan 40 cm dikte (zavel-, klei of zanddek) op het veen. In de omgeving van Waspik hebben de Waardveengronden een veenondergrond die is afgedekt door een humeuze kleilaag van 20 à 35 cm. Het veen bestaat voornamelijk uit zeggeveen met hier en daar resten van veenmosveen. Dieper dan 60 à 80 cm komt lemig fijn zand voor (kVz). Waar de zandondergrond t.o.v. NAP hoger ligt, is hierin veelal een humuspodzolprofiel ontwikkeld. In de lagere delen van de zandondergrond ontbreekt het humuspodzolprofiel, maar bestaat het bovenste deel van de zandondergrond dikwijls uit zeer lemig, uiterst fijn fluvioperiglaciaal zand. De meerveengronden hebben veel gemeen met de waardveengronden, maar hebben een humeus zanddek van ca. 30 cm.

Liedeergonden liggen op de overgang van de veengronden naar de zeeleigonden ten noordwesten van Waspik. De donkere bovenlaag is ontstaan door het opbrengen van bagger uit de sloten. De gronden bestaan tot 50 à 70 cm diepte uit kalkrijke zavel of lichte klei. Daaronder bevindt zich zeggeveen.

Kalkrijke drechteerdgronden liggen ten noorden van de lijn Waspik-Waalwijk in het overgangsbied van de veen- naar de leigonden. Onder de 50 à 70 cm dikke kleilaag komen de resten van een oorspronkelijk dik veenpakket voor. Voordat de klei tijdens en na de St. Elisabethsvloed werd afgezet, werd hier turf gewonnen. Plaatselijk treft men binnen 120 cm diepte pleistoceen zand (dekzand) aan, soms met een humuspodzol-B daarin.

De associatie van meerveengronden en vliereerdgronden hebben respectievelijk wel een zanddek en geen zanddek. De meerveengronden (zVc) hebben een zanddek, dat bestaat uit slecht gemengd, humeus of humusarm zand. Ten dele bestaat het zand uit overslag, afkomstig uit gaten bij dijkdoorbraken. Daarnaast komen binnen deze associatie zanddekken voor die door individuele grondgebruikers zijn aangebracht. De vlierveengronden (Vc) hebben geen zanddek.

2.3 ARCHEOLOGIE

2.3.1 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

Bijlage 9 toont de locaties van de bekende archeologische waarden en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied. In het plangebied zelf staan geen archeologische waarden geregistreerd. Wel staan er een paar waarnemingen onderzoeksgebied geregistreerd.

2.3.2 WAARNEMINGEN

In het onderzoeksgebied zijn diverse waarnemingen bekend:

Zaakid. nr. 2135721100 (Obj. nr. 1083593): op 100 m ten zuidoosten is in een boring een grote hoeveelheid ondateerbaar bouwpuin aangetroffen, waaronder mortel en baksteen. Wel is een fragment ouder geelgekleurd baksteen aangetroffen, hetgeen zogenaamd IJsselsteen betreft en naar verwachting dateert tussen 1500 en 1800 na Chr. (Nieuwe tijd). Het fragment lag direct onder het humeuze dek op een diepte van 70 cm, maar het is onduidelijk of het fragment direct te relateren is aan bebouwing ter plaatse. Voor dit plangebied dat is gelegen tussen een monumentaal pand en een 15e eeuwse kerk is de archeologische verwachting hoog. Met name kunnen er funderingsresten van een 18e eeuwse school en begravingen gevonden worden - complextype - Cultus/heiligdom, onbepaald.

Zaakid. nr. 3225422100 (Obj. nr. 1085237) op 240 m ten zuiden is in 2007 door de heer Frank van Irsel (15 jaar oud) uit Sprang-Capelle met zijn metaaldetector op een akkerperceel naast de Katholieke Kerk in Waspik een Halve Reaal van de Spaanse Nederlanden (Karel V) gevonden, datering 1521 – 1535 (Vroege Nieuwe tijd) - complextype - bewoning (inclusief verdediging) onbepaald.

2.3.3 AMK-TERREINEN

AMK-terreinen (= Archeologische Monumentenkaart) zijn terreinen waarvan bekend is dat zich archeologische resten in de grond bevinden. Het archeologisch belang daarvan is bovendien gewaardeerd. Zo zijn er AMK-terreinen van archeologisch belang, hoog, zeer hoog archeologisch belang en wettelijk beschermde AMK-terreinen van zeer hoog archeologisch belang).

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen AMK-terreinen.

2.3.4 GEMEENTELIJKE VERWACHTINGSKAART

Op de gemeentelijke verwachtingskaart (bijlage 7) ligt het plangebied in een zone met categorie 2: gebied van archeologische waarde.

2.3.5 EERDER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

In de omgeving van het plangebied hebben eerder archeologische onderzoeken plaatsgevonden. De onderzochte locaties zijn afgebeeld in bijlage 9.

Zaakid. nr. 2309783100: Op ca. 25 m ten oosten is een verkennend booronderzoek uitgevoerd. De bodemopbouw die is aangetroffen bij dit onderzoek bestaat uit een opgebrachte/geroerde laag op een kleiige iets humeuze laag op zeggenvveen met een vaak veraarde top, op zand.⁹ Omdat archeologisch kansrijke zones (zandkop) en archeologische indicatoren ontbreken is geadviseerd om geen vervolgonderzoek te doen.

Zaakid. nr. 2135721100: op ca. 85 m ten zuidoosten is een bureauonderzoek uitgevoerd, waarbij boringen zijn gezet bij een veldbezoek.¹⁰ In een boring is ondateerbaar bouwpuin met mortel aangetroffen, maar ook ijsselsteen daterend uit 1500 tot 1800.

Zaakid. nr. 4004545100: op ca. 100 m ten zuidoosten is een booronderzoek uitgevoerd. Er is vervolgonderzoek geadviseerd voor verstoringsdiepten van meer dan 80 cm.¹¹

Zaakid. nr. 2273827100: op ca. 180 m ten zuiden is een booronderzoek uitgevoerd.¹² Er is vervolgens een proefsleuvenonderzoek geadviseerd en uitgevoerd

⁹ Kaptein, 2010.

¹⁰ Nales, 2006.

¹¹ Colijn en Koopmanschap, 2016.

¹² Van den Engel en Wilbers, 2010.

(Zaakid. 2339591100). Bij het proefsleuvenonderzoek is geen vindplaats gevonden.¹³ Om die reden is geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Zaakid. nr. 2210532100: op ca. 210 m ten zuidwesten is een booronderzoek uitgevoerd.¹⁴ Op basis van de resultaten is een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

Zaakid. nr. 2315566100: op ca. 180 m ten zuiden en zuidoosten is een karterend booronderzoek uitgevoerd. De plangebieden zijn tot grote diepte zijn verstoord door recente activiteiten.¹⁵ Aangezien geen archeologisch indicatoren of oude leefoppervlakken zijn aangetroffen, is geadviseerd beide deelgebieden vrij te geven.

Zaakid. nr. 4025005100: op ca. 170 m ten oosten is een booronderzoek uitgevoerd. Op basis van de onderzoeksresultaten is geadviseerd om het plangebied vrij te stellen van verder archeologisch onderzoek.¹⁶

2.4 HISTORIE

Het achtervoegsel van de benaming Waspik, 'spijk' heeft mogelijk de betekenis van een (vis)plaats, gelegen aan een rivier.¹⁷ De oudste vermelding van Waspik is uit 1257 in een akte waarin vermeld wordt dat er bezittingen worden overgedragen aan de abdij van Sint-Truiden. In deze akte wordt het bestaan van de parochie Waspik en Capelle vermeld. In de omgeving van Waspik leefde de bevolking voornamelijk van de turfwinning. Het oorspronkelijke dorp werd compleet weggevaagd bij de Sint-Elisabethsvloed in 1421. Het dorp werd daarna in zuidelijke richting herbouwd. De nu aanwezige kerk dateert uit die periode. Behalve turfwinning en later hooiwinning met daarnaast wat veeteelt en landbouw, was de scheepvaart (nodig voor het vervoer van turf en later hooi) een belangrijke bron van inkomsten. Uit de geschreven bronnen is op te maken dat er in de 18e eeuw in Waspik twee havens aanwezig waren. Deze havens waren gelegen aan de Vrouwkensvaart en aan de Kerkvaart en konden alleen bij hoog tij worden bevaren. Bij deze havens waren verscheidene scheepstimmerwerven te vinden. De Kerkvaart bevindt zich ten noorden van de (historische) bebouwde kom van Waspik.

Op het verzamelplan van de eerste kadastrale kaart (circa 1832)¹⁸ is duidelijk te zien dat het plangebied begin 19^e eeuw aan de rand van het centrum van Waspik was gelegen (zie afbeelding 6). Het plangebied was deels bebouwd. Het plangebied lag toen aan de Langstraat, die ter hoogte van het plangebied tegenwoordig Veerstraat heet. In wezen bestond Waspik uit een klein, compact, hoger gelegen centrum ten opzichte van hoofdzakelijk lager gelegen weilanden op smalle langgerekte percelen. De Langstraat vormde een as waarlangs een lintbebouwing was gelegen.

¹³ Witte, 2011.

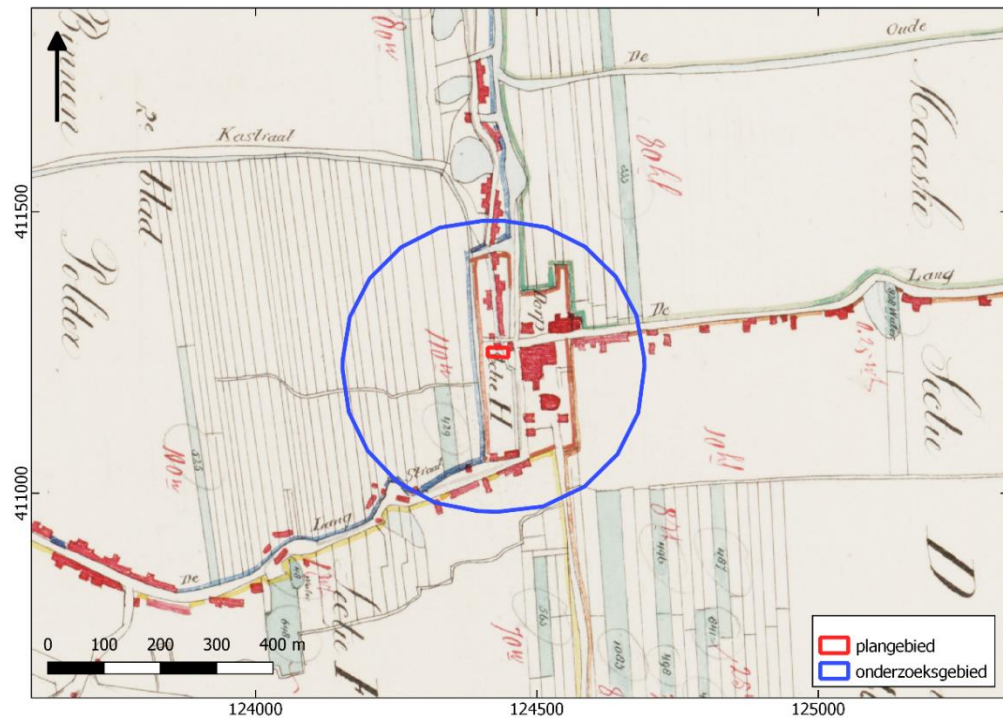
¹⁴ Ras, 2008.

¹⁵ De Ruiter, 2012.

¹⁶ Colijn en Sophie, 2016.

¹⁷ Nales *et al*, 2007.

¹⁸ bron: hisgis.nl

Afbeelding 6. Uitsnede uit het verzamelplan van de kadastrale kaart, circa 1832. De locatie van het plangebied is rood omlijnd. Bron: Beeldbank Rijksdienst Cultureel Erfgoed.

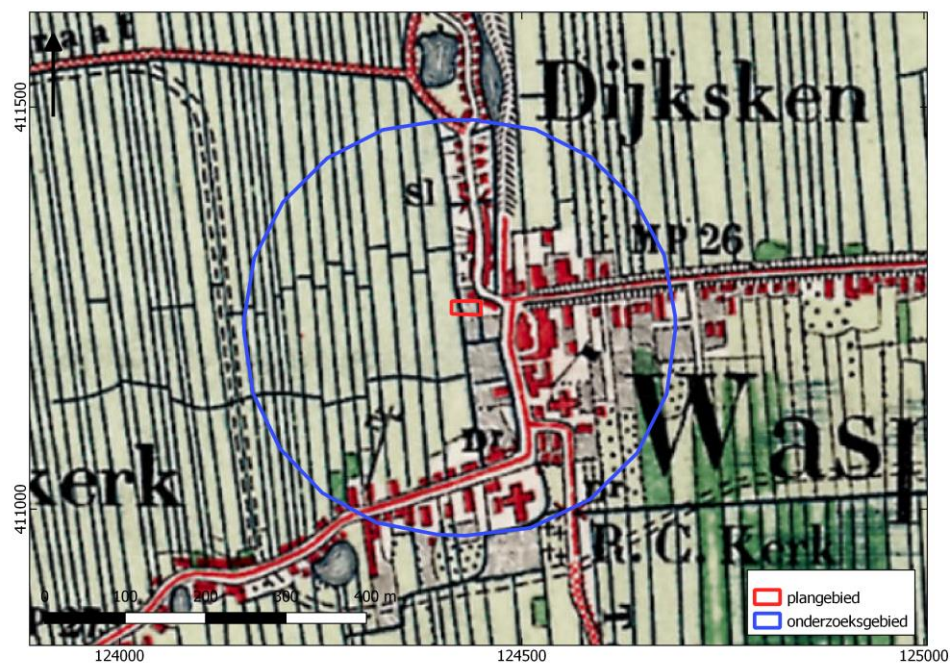
Op de topografische kaart van 1869 (zie afbeelding 7) is het plangebied deels bebouwd met een langgerekt gebouw. Op de Bonnekaart van 1899 (afbeelding 8) staat bebouwing aangegeven direct ten oosten en noorden van het plangebied. Het plangebied zelf maakt onderdeel uit van een tuin en ligt mogelijk nog net een stukje in de weilanden. In november 1935 is de bouwvergunning goedgekeurd voor het huidige pand (uitsnede bouwtekening, zie afbeelding 10).¹⁹ Het café met woonhuis heeft oorspronkelijk een keldertje van 2,5 x 6,5 m. Het pand heeft een strokenfundering en is afgaande op de tekening gefundeerd op staal. De diepte van deze fundering ligt voornamelijk op ca. 55 cm -mv en aan de voorgevel ligt deze mogelijk vanwege een niveauverschil op ca. 155 cm -mv. Uit de bouwtekening kan echter geen situering van deze kelder worden afgeleid. Verder is in 1948 en in 1974 een vergunningaanvraag ingediend en goedgekeurd voor een verbouwing aan het pand. Het pand is door de priegelige weergave op de topografische kaarten na 1935, tot de topografische kaart uit 1969 niet te onderscheiden van de rest van de bebouwing. Vanaf de topografische kaart van 1969 staat een westelijke, in de polder aangelegde woonwijk aangegeven. Vanaf de Veerstraat is de Diepenbrockstraat aangelegd, die deels de noordelijke begrenzing van het plangebied vormt. Ten westen loopt vanaf die tijd de Chopinlaan. De wijk direct ten westen van het plangebied is dan vrijwel nog niet bebouwd, maar het stratenpatroon staat al wel op de topografische kaart aangegeven. Op de topografische kaart van 1981 is deze wijk die zich tot het Zuiderafwateringskanaal uitstrekt voltooid. Direct ten zuiden van het plangebied ligt vanaf die tijd een klein parkje. In die tijd hebben er ook uitbreidingen

¹⁹ salha.nl

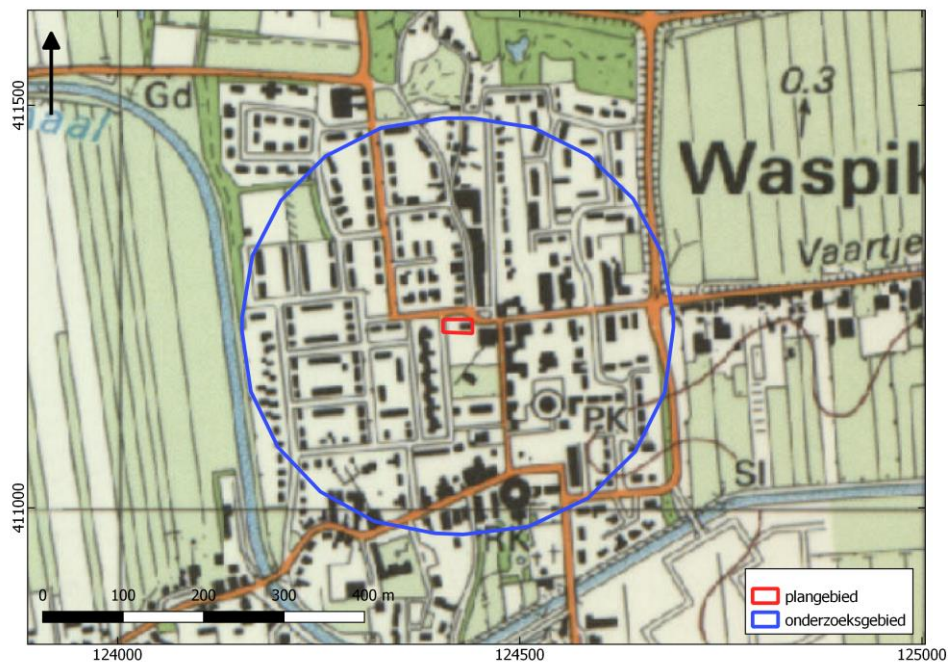
ten oosten, noordoosten en zuiden plaatsgevonden en ligt het onderzoeksgebied geheel binnen de bebouwde kom van Waspik (zie afbeelding 9).

Afbeelding 7. Uitsnede uit de topografische kaart van 1869. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 8. Uitsnede uit de topografische kaart van 1899. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 9. Uitsnede uit de topografische kaart van 1988. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 10. Uitsnede bouwtekening 1935 (Bron salha.nl).

HOOFDSTUK 3 CONCLUSIE EN VERWACHTINGSMODEL

3.1 CONCLUSIE

Het onderzoek is uitgevoerd conform de protocollen SIKB KNA 4002 en 4003.

Op basis van de inventarisatie kan het volgende geconcludeerd worden.

Het plangebied is gelegen binnen de oude, hoger gelegen bebouwde kom van Waspik, die op/aan een dijk gelegen is. Om die reden is te verwachten dat het plangebied opgehoogd is. Onder de ophoging(en) ligt waarschijnlijk een klei-op-veen-profiel. Onder dit klei-op-veen-profiel is dekzand en/of fluvioperiglaciale leem en/of lemig zand te verwachten. Afgaande op een boring in een nieuwbouwwijk uit de jaren '60 met een waarschijnlijk minder opgehoogd profiel, is deze kleiafdekking op 1,1 m -mv gelegen. Het bestaande oude centrum van Waspik, waarin het plangebied is gelegen, dateert van na de St. Elisabethsvloed (1421). Het oorspronkelijke Waspik was toen weggevaagd en meer ten zuiden herbouwd. Volgens historisch kaartmateriaal is het plangebied vanaf begin 19e eeuw bebouwd of in gebruik als tuin. Het huidige pand is in 1935/36 gebouwd. In de 1 à 2 m dikke ophoging zijn archeologische resten vanaf de Late Middeleeuwen te verwachten.

Vanaf het Laat-Paleolithicum tot Laat-Neolithicum was het plangebied bewoonbaar en maakte het onderdeel uit van het dekzandgebied. Het plangebied en zijn directe omgeving was vanaf het Laat-Neolithicum/Vroege Bronstijd te nat voor bewoning, omdat het toen onderdeel uitmaakte van het kustveengebied. Vanaf ca. de 12^e eeuw werd het veengebied in ontgonnen. Afgezien van de kernen, zoals het oorspronkelijke Waspik was er mogelijk alleen sporadische bebouwing aanwezig in de omgeving. Nadat het oorspronkelijke Waspik rond 1421 was weggevaagd, kwam het dorp in de omgeving van het plangebied te liggen. Het bodemprofiel is vermoedelijk deels intact, maar zal ook deels door de bouw van het huidige pand zijn verstoord.

3.2 VERWACHTINGSMODEL

Het terrein van het plangebied heeft een matige archeologische verwachting voor archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum tot Laat-Neolithicum/Vroege Bronstijd. De archeologische verwachting geldt omdat voor de dekzandondergrond niet duidelijk is binnen welke landschapseenheid het plangebied gelegen was voordat het overgroeid werd met het Hollandveen. Vanaf de Bronstijd tot Volle Middeleeuwen heeft het plangebied en zijn directe omgeving een lage verwachting omdat het in een veengebied lag. Vanaf de Volle Middeleeuwen werd het plangebied mogelijk in gebruik genomen. Nadat het oorspronkelijke Waspik was weggevaagd door de St.

Elizabethvloed, werd de nieuwe kern van Waspik verplaatst en maakt het plangebied er deel van uit. Om die reden is er een matige archeologische verwachting vanaf de Volle Middeleeuwen en een hoge archeologische verwachting vanaf de Late Middeleeuwen.

Eventuele nederzettingen uit de steentijd hebben een omvang van 50 – 200 m² (kleine variant) of 200 – 1000 m² (middelgrote variant). Nederzettingen uit de periode bronstijd – middeleeuwen hebben meestal een omvang tussen 500 – 2000 m² (huisplaats) of meer dan 8000 m² (dorp).²⁰

Eventuele archeologische resten vanaf de Late Middeleeuwen zijn te verwachten direct onder het maaiveld of binnen 1 à 2 m diepte in een ophoging waarop waarschijnlijk het gehele oude centrum van Waspik op gelegen is. Daaronder is waarschijnlijk een klei-op-veen-profiel of veen-profiel gelegen dat weer op dekzand is gelegen. Door het opbrengen van het ophogingspakket heeft mogelijk zetting van klei- en veenlagen opgetreden. De dekzandondergrond wordt op 2 à 3 m -mv te verwachten. De resten vanaf het Laat-Paleolithicum-Laat-Neolithicum/Vroege Bronstijd zijn te verwachten in de top van de pleistocene afzettingen. De natuurlijke bodem wordt hier gevormd door dekzand waarin zich een podzol heeft ontwikkeld. Eventuele resten bestaan uit vuursteenstrooiingen (voornamelijk neolithicum, in mindere mate bronstijd en ijzertijd). Daarnaast kan (gefragmenteerd) aardewerk worden verwacht, evenals houtskool, verbrande huttenleem en natuursteen. Vanaf ongeveer de 17^e eeuw is ook baksteen te verwachten (rurale gebieden; in bewoningskernen al eerder). Deze vondstcategorieën bevinden zich aan of in het pleistocene zand, direct onder een bouwvoor. Daarnaast kunnen grondsporen worden verwacht. Het gaat daarbij overwegend om paalkuilen, greppels en afvalkuilen en dergelijke. Deze bevinden zich in de top van de pleistocene ondergrond en kunnen zich tot op grote diepte uitstrekken.

Onderstaande tabel geeft in het kort de archeologische verwachting weer:

PERIODE	COMPLEXTYPE	DIEPTELIGGING	KENMERKEN
Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd	moestuin	circa 20-200 cm –mv	resten van bewoning, baksteen, paalkuilen, aardewerk, verbrande leem
Volle Middeleeuwen	nederzetting	100-200 cm –mv -mv	resten van bewoning, baksteen, paalkuilen, aardewerk, verbrande leem
Vroege middeleeuwen - Bronstijd	nederzetting	100-300 cm –mv	(paal)kuilen, sporen van erfinrichting, aardewerk, bewerkt steen, verbrande leem e.d..
laat-paleolithicum – Laat-Neolithicum	extractiekamp	200-300 cm –mv.	vuursteen- en houtskoolconcentraties, ondiepe haardkuilen

Tabel 2. Gespecificeerde archeologische verwachting. Rood: hoge verwachting; oranje: matige verwachting; geel: lage verwachting.

²⁰ bron: Tol e.a., 2006.

3.3 ADVIES

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek worden archeologische resten verwacht. De geplande bodemingrepen zullen deze resten zeer waarschijnlijk aantasten. We adviseren daarom vervolgonderzoek aan in de vorm van een verkennend booronderzoek. Hierbij worden verspreid over de toegankelijke delen van het plangebied in totaal vier grondboringen gezet. De boringen hebben tot doel het archeologische verwachtingsmodel te toetsen en zonodig aan te vullen. Met dit booronderzoek wordt de bodemopbouw in kaart gebracht. Aangezien de daadwerkelijke bodemopbouw in het plangebied niet precies bekend is, vormt een verkennend booronderzoek de aangewezen onderzoeksmethode. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kunnen kansrijke delen worden geselecteerd voor eventueel vervolgonderzoek, terwijl delen met geen of weinig kansrijke delen van vervolgonderzoek kunnen worden uitgesloten.

HOOFDSTUK 4 VELDONDERZOEK

4.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSMETHODIEK

Het veldonderzoek heeft tot doel om meer inzicht te verkrijgen in de fysische situatie in het plangebied. Het dient de in het plangebied aanwezige bodems, de mate van versterking en de aanwezigheid van potentiële archeologische niveaus in kaart te brengen. Aan de hand daarvan kan er voor het plangebied een gespecificeerd verwachtingsmodel worden opgesteld dat gedetailleerder en nauwkeuriger is dan een verwachtingsmodel dat louter gebaseerd is op bronnen en globalere bodem- en geomorfologische kaarten.

Voor het booronderzoek niet-toegankelijke en/of verstoorde delen zijn aangegeven op de kaart in bijlage 3.

Voor aanvang van het veldonderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld²¹ en gedeponereerd in Archis3. Het veldonderzoek bestond uit het zetten van vier verkennende boringen. Verkennend booronderzoek is een snelle en kostenefficiënte onderzoeksmethode om de archeologische potentie van een plangebied in kaart te brengen. Aangezien de specifieke bodemopbouw in het plangebied niet bekend is, is verkennend onderzoek in dit stadium de meest geschikte onderzoeksmethode.

De boringen zijn uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een guts met een diameter van 3 cm. De boorkernen zijn visueel geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

De boringen zijn gemeten met GPS met een nauwkeurigheid van 3 m. Het bodemprofiel is beschreven volgens de norm NEN 5104 en ASB. De NAP-maaiveldhoogtes van de boringen zijn bepaald aan de hand van het AHN. De profielbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlage 11. De boorpuntenkaart met de posities van de boringen is opgenomen in bijlage 10.

4.2 RESULTATEN: LITHOLOGIE, LITHOGENESE EN BODEMONTWIKKELING

Het plangebied bestaat in wezen uit een bebouwd (café) en voornamelijk verhard deel aan de oostzijde en tuin omringd door een overkapping aan de westzijde. De tuin ligt ca. 190 cm lager dan het bebouwde deel. Het bebouwde deel ligt op een dijk en de tuin ligt onderaan een keermuur op de helling van deze dijk. Boring 3 en 4 op het voornamelijk bebouwde deel zijn beide op ca. 120 cm -mv (1,23 à 1,40 m +NAP)

²¹ Wijnen, 2021.

gestagneerd, nadat respectievelijk door ophoogzand onder een klinkerbestrating en ophoogzand onder een bouwvoor en opgebrachte grond in een mogelijke A-horizont is geboord.

In boring 1 en 2 (lager gelegen tuin) is onder een 130 en 100 cm dikke A-horizont een opgebrachte zwak humeuze zandlaag in boring 1 en een dunne laag zwak humeuze, zwak zandige klei (kwelderafzettingen) in boring 2 aangetroffen. De zandlaag en de kwelderafzettingen dekken een 50 à 75 cm dik veenpakket af. Het veenpakket op 110 à 160 cm -mv (0,89 à 0,29 m -NAP) dat uit zeggeveen en deels ook broekveen bestaat, ligt op een dekzandondergrond. De dekzandondergrond is op 185 à 210 cm -mv (1,39 à 1,11 m -NAP) aangetroffen. Vanwege het grondwater kon slechts een 5 à 10 cm dikke horizont van het dekzandoppervlak onderzocht worden, waardoor enige onduidelijkheid bestaat wat het zwak humeuze zand representeert (humusinspoeling/A-horizont).

De dikke A-horizont bestaat uit drie of vijf subhorizonten. De bovenste 30 à 40 cm (bouwvoor) bestaat uit matig humeus, zwak siltig, al dan niet zwak grindig, matig fijn zand. Vervolgens is tot ca. 70 cm -mv zwak tot matig humeus, zwak grindig, kleilig, matig fijn zand aanwezig. Vervolgens bestaan een of twee subhorizonten uit zwak humeus, kleilig, matig fijn zand tot 90 en 130 cm -mv. In boring 2 ligt tot 100 cm -mv zwak humeuze, zwak zandige klei als onderste subhorizont van de A-horizont. Deze onderste subhorizont is gevormd in kwelderafzettingen voordat het terrein is opgehoogd met ophogings- en cultuurlagen. De kwelderafzettingen die alleen in boring 2 zijn aangetroffen bestaan uit zwak humeus, zwak zandige klei met verslagen veenresten. Deze dunne laag kwelderafzettingen op ca. 100 cm -mv (0,26 m -NAP) is zwak humeus omdat deze zeer fijn verslagen veenresten bevat. In boring 1 zijn deze afzettingen blijkbaar afgegraven en vervangen door zand.

4.3 RESULTATEN: ARCHEOLOGIE

Ter hoogte van de bebouwing zijn boring 3 en 4 gestagneerd op ca. 120 cm -mv. Tot 110 à 120 cm is alleen in subrecente ophogingen geboord. In de lageregelegen tuin aan de westzijde van het plangebied zijn echter oude ophogings- en cultuurlagen aangetroffen. In de bovenste 70 cm van dit pakket zijn in boring 1 en 2 recentere bijmengingen aangetroffen bestaande uit steenkolengruis en/of een enkel fragmentje industrieel aardewerk. In de daaronder liggende subhorizont of subhorizonten zijn houtskoolspikkels, baksteen, een enkel fragmentje roodbruin geglaazuurd, roodbakkend aardewerk uit de Nieuwe tijd (boring 1) en aardewerkgruis (boring 2), aangetroffen. In wezen ligt het archeologisch niveau ter hoogte van de tuin op 0,01 à 0,04 m +NAP. Omdat de boringen ter hoogte van de bestaande bebouwing zijn gestuit is het archeologisch niveau daar onbekend. Het archeologisch niveau is daar ergens onder 1,23 à 1,40 m +NAP te verwachten. De bebouwing ligt daar waarschijnlijk ter hoogte van een oud dijklichaam. Om die reden zal het archeologisch niveau daar waarschijnlijk hoger liggen dan in de op een dijkhelling gelegen tuin.

De dekzandondergrond gelegen op 185 à 210 cm -mv (1,39 à 1,11 m -NAP) kon niet naar behoren worden onderzocht, vanwege het grondwater. Om die reden is de archeologische verwachting onbekend voor de dekzandondergrond. Het veenpakket heeft een lage archeologische verwachting. Terwijl voor de kwelderafzettingen en de ophogings- en cultuurlagen vanaf ca. 0,26 m -NAP en ca. 0,04 m +NAP een hoge archeologische verwachting geldt voor de periode Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd.

HOOFDSTUK 5 CONCLUSIE EN VERWACHTING

Ter hoogte van de bestaande bebouwing is de archeologische verwachting laag voor de periode Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd omdat de bovenste 110 à 120 cm -mv (boven 1,33 à 1,40 m +NAP) uit een subrecente ophoging bestaat. Vanwege de waarschijnlijke ligging op een oud dijklichaam is het in potentie archeologische niveau met een hoge archeologische verwachting voor de Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd op een hoger niveau te verwachten, dan in de lageregelegen tuin. Daar is het archeologisch niveau vanaf ca. 70 cm -mv (0,01 à 0,04 m +NAP) te verwachten met een hoge archeologische verwachting voor de Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd. De archeologische verwachting voor de periode Bronstijd tot Volle Middeleeuwen blijft laag, omdat in die periode veengroei optrad. Vanwege het grondwater kon het archeologisch niveau dat in vanaf 185 à 210 cm -mv (1,39 à 1,11 m -NAP) te verwachten is niet afdoende onderzocht worden, waardoor de archeologische verwachting voor de periode Laat-Paleolithicum tot Laat-Neolithicum in wezen onbekend is.

Omdat het nieuwe pand onderkelderde zal worden, worden eventuele vindplaatsen vrijwel zeker bedreigd.

HOOFDSTUK 6 SELECTIEADVIES

Op basis van het uitgevoerde booronderzoek is de kans groot dat het plangebied archeologische sporen bevat. In de tuin zijn cultuur- en ophooglagen aangetroffen met een hoge archeologische verwachting voor de periode Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd vanaf ca. 70 cm -mv (0,04 m +NAP). Ter hoogte van de huidige bebouwing bestaat tenminste de bovenste 110 à 120 cm (1,33 à 1,40 m +NAP) uit subrecente ophogingslagen. Onder de subrecente ophogingslagen zijn mogelijke cultuurlagen aanwezig.

Op basis van de onderzoeksresultaten wordt nader archeologisch onderzoek geadviseerd conform protocol 4003 IVO (landbodems).

Gelet op de te verwachten prospectiekenmerken en prospecteerbaarheid van een eventuele vindplaats wordt geadviseerd dit vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een proefsleuvenonderzoek conform de KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P).²²

De implementatie van dit advies is in handen van de gemeente Waalwijk, hierin vertegenwoordigd door de archeologisch adviseur van de gemeente, de heer R.J.M. van Genabeek.

Mochten bij graafwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt conform de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (033 421 74 56) of via de website: www.cultureelerfgoed.nl/contact.

²² Borsboom e.a., 2012

literatuur

- Ball, E.A.G., S. Delaruelle, R.M. van Heeringen, A. Huijbers, P. Kimenai, C., van der Linde, R. Schrijvers en L.A. Tebbens, 2016: *Westelijk Noord-Brabant in het Malta-tijdperk. Synthetiserend onderzoek naar de bewoningsgeschiedenis van het westelijk deel van het Brabants zandgebied*. Nederlandse Archeologische Rapporten 51
- Berendsen, H.J.A., 2005 (1997). *Landschappelijk Nederland. De fysisch geografische regio's*. Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2008. *De vorming van het land*. Assen.
- Borsboom, A.J. en J.W.H.P. Verhagen, 2012. KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P). Gouda.
- Bosch, J.H.A., 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A*.
- Colijn, J.E en G. Sophie, 2016: Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen (verkennende fase) Rotonde 't Vaartje te Waspik (gemeente Waalwijk). Antea Group Archeologie 2016/180
- Colijn, J.E. en H.J.L.C. Koopmanschap, 2016: Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen, verkennende fase Advisering kerkgebouw Waspik. Antea Group Archeologie 2016/90.
- Harbers, P., G.L. Steur, W. Heijink, H. de Bakker, O.H. Boersma en C. Hamming, 1990: Bodemkaart van Nederland 1:50.000 : toelichting bij kaartblad 44 Oost Oosterhout. Wageningen.
- Kaptein, I.N., 2010: Inventariserend veldonderzoek centrumplan Waspik, gemeente Waalwijk. Archeologische Rapporten Oranjewoud 2010/168.
- Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.
- Nales, T, 2006: Archeologisch bureauonderzoek Raadhuisstraat 13-15 in Waspik, gemeente Waalwijk. CIS-code: 19671.
- Nales, T., E.H. Boshoven en H.M.M. Geerts, 2007: Gemeente Waalwijk. Archeologische Verwachtingskaart. BAAC-rapport 06.047.
- Ras, J., 2008: Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek door middel van grondboringen. Bouwlocatie Appartementen Kerkstraat 24, Waspik, Gemeente Waalwijk. Projectnummer 1498-0808.
- Ruiter, D.L. de, 2012: Gemeente Waalwijk. Plangebied Dorpsplein & Schoolstraat 2 te Waspik. BAAC rapport V-10.0464.
- Van den Engel, H.W.D en A.W.E., 2010: Archeologisch bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase Beethovenstraat, Waspik Gemeente Waalwijk.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen en M. Verbruggen, 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek v2*. SIKB

Wijnen, J. , 2021. Plan van Aanpak ivo-verkennend Veerstraat 1 te Waspik.
Eindhoven.

Archeologische databases/internetbronnen

ArchisIII

www.boorstaten.nl

www.topotijdreis.nl

www.hisgis.nl

www.grondwatertools.nl

www.kadastralekaart.com

Gebruikte kaarten

Historische kaarten vanaf 1890 tot en met 2015. Bron: www.topotijdreis.nl. Geraadpleegd op 6-4-2021 1

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2), nauwkeurigheid Z-waarde <= 5 cm. Bron: www.ahn.nl. Geraadpleegd op 1-4-2021 0

beleidskaart. Bron: gemeente Waalwijk. Geraadpleegd op 31-3-2021

Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 6-4-2021 1

Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 31-3-2021

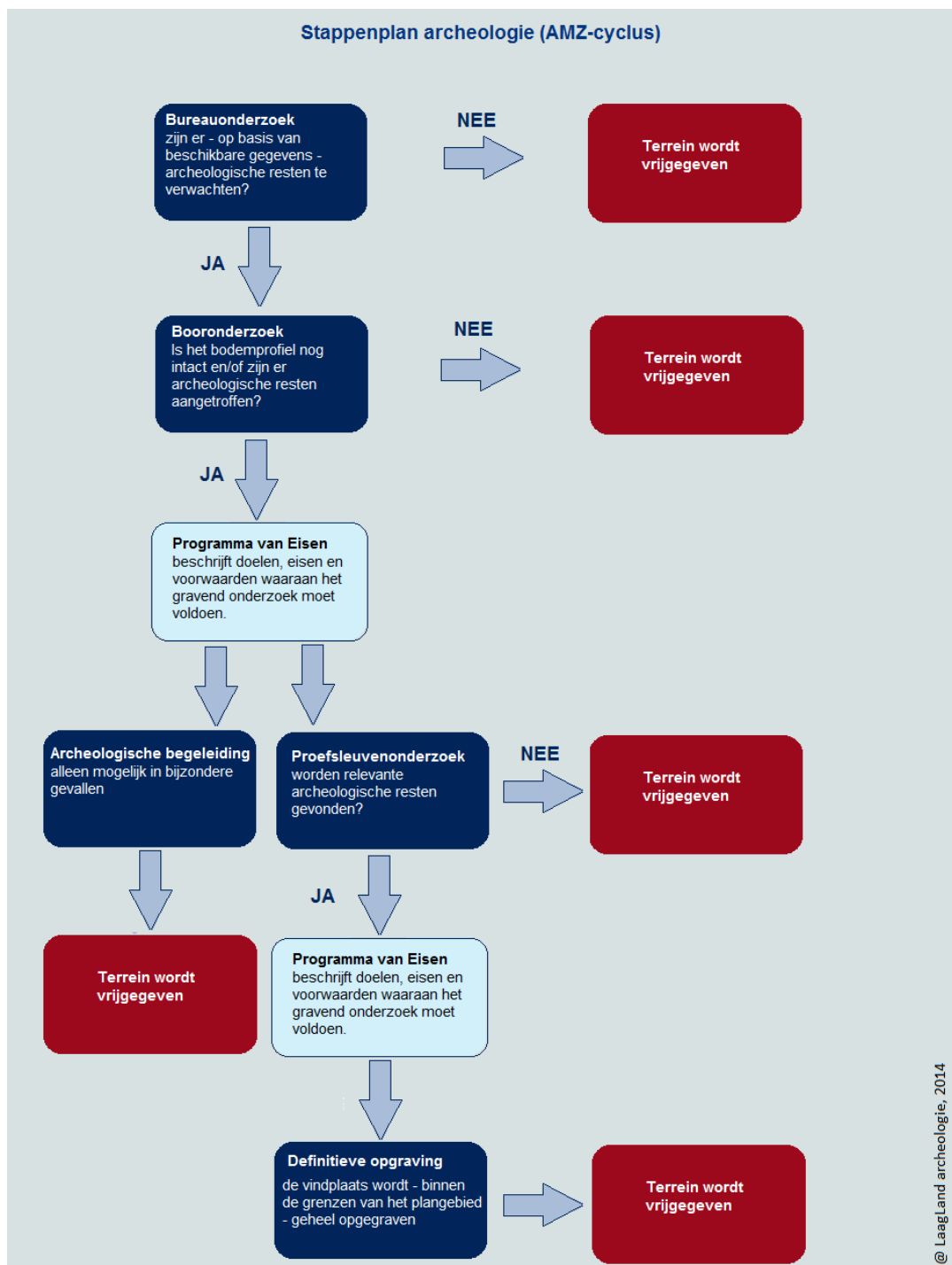
Topografische kaart, schaal 1:10.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 31-3-2021

Vos, P., M. van der Meulen, H. Weerts en J. Bazelmans, 2018. Atlas van Nederlande in het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu. Amsterdam. Op 21 juli 2017 gedownload van www.archeologieinnederland.nl

Topografische kaart, schaal 1:10.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 31-3-2021

Kaart waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen. Bron: www.zoeken.cultureelerfgoed.nl. Geraadpleegd op 1-4-2021 0

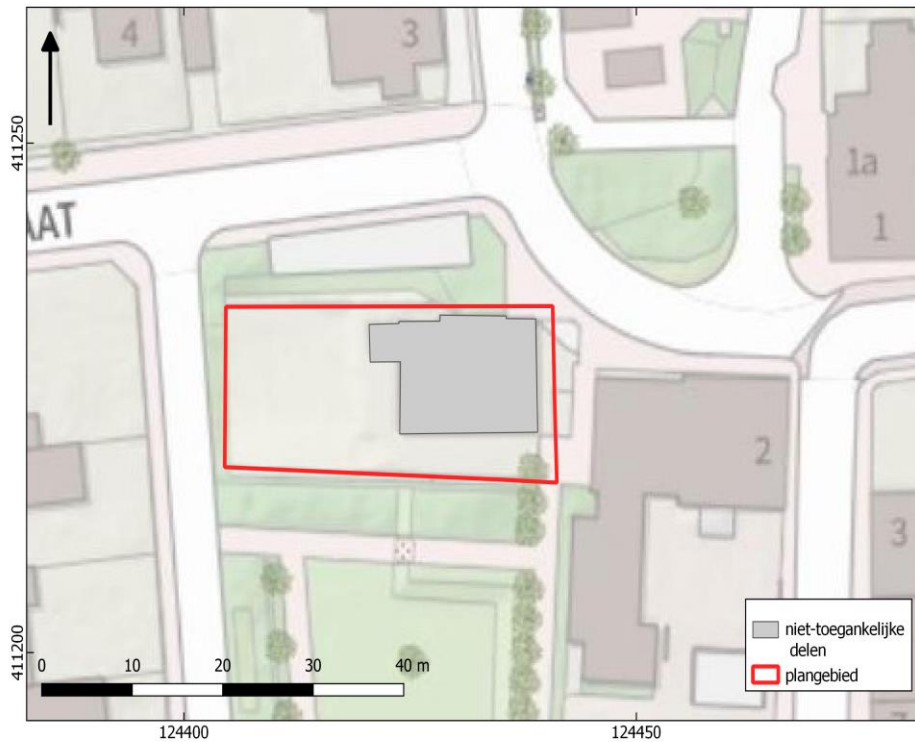
BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

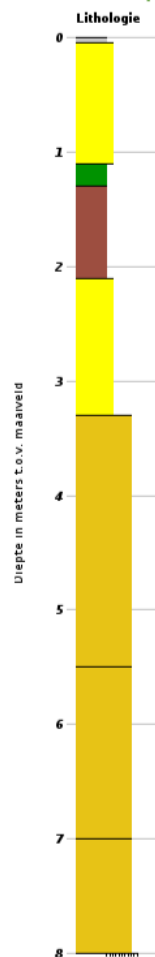
Archeologische perioden			Datering	
Nieuwe tijd		C	-1795	
		B	-1650	
		A	-1500	
Middeleeuwen		Laat	-1250	
		Vol	-1050	
		vroeg	Ottoons	-900
			Karolingisch	-725
			Merovingisch	-450
Romeinse tijd		Laat	-270	
		Midden	-70 na Chr.	
		Vroeg	-15 voor Chr.	
Prehistorie	Ijzertijd	Laat	-250	
		Midden	-500	
		Vroeg	-800	
	Bronstijd	Laat	-1100	
		Midden	-1800	
		Vroeg	-2000	
	Neolithicum	Laat	-2850	
		Midden	-4200	
		Vroeg	-4900/5300	
	Mesolithicum	Laat	-6450	
		Midden	-8640	
		Vroeg	-9700	
	Paleolithicum	Jong	-35.000	
		Midden	-250.000	
		Oud		
@ Laagland Archeologie, 2014				

BIJLAGE 3 NIET-TOEGANKELIJKE DELEN VOOR VELDONDERZOEK

BIJLAGE 4 BORING DINO-LOKET

Boormonsterprofiel

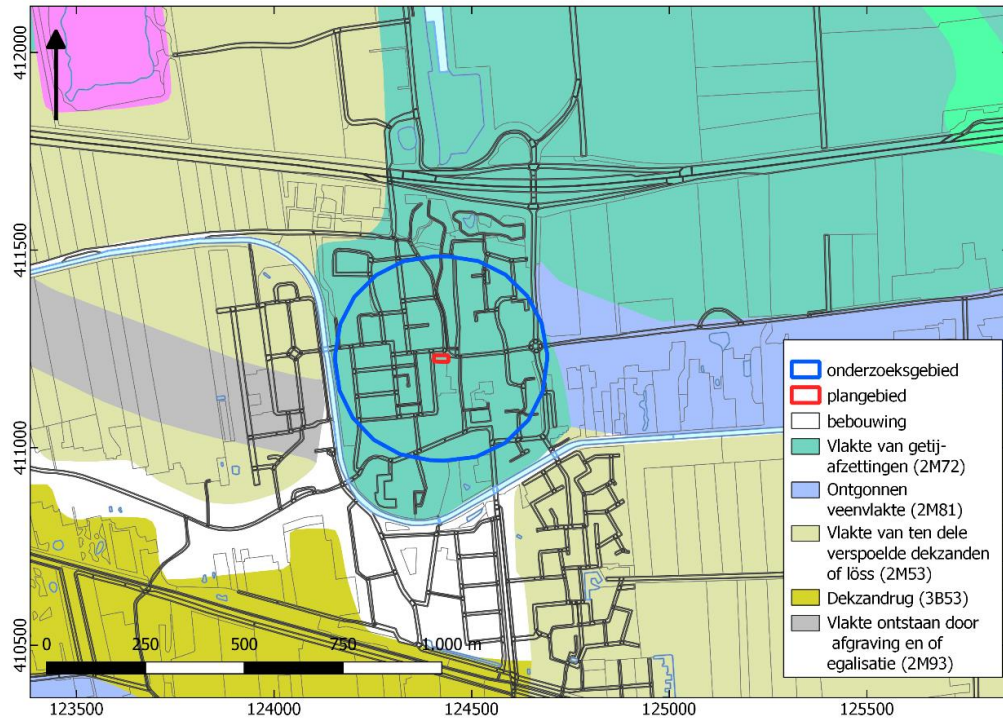

Identificatie : B44G0808
Coördinaten : 124333 , 411278 (RD)
Maaiveld: Onbekend
Beschikbare informatie: Digitale opnamegegevens
Beschrijfmethode: Onbekend

Lithologie

Klei
Zand fijne categorie
Zand grove categorie
Veen
Beton

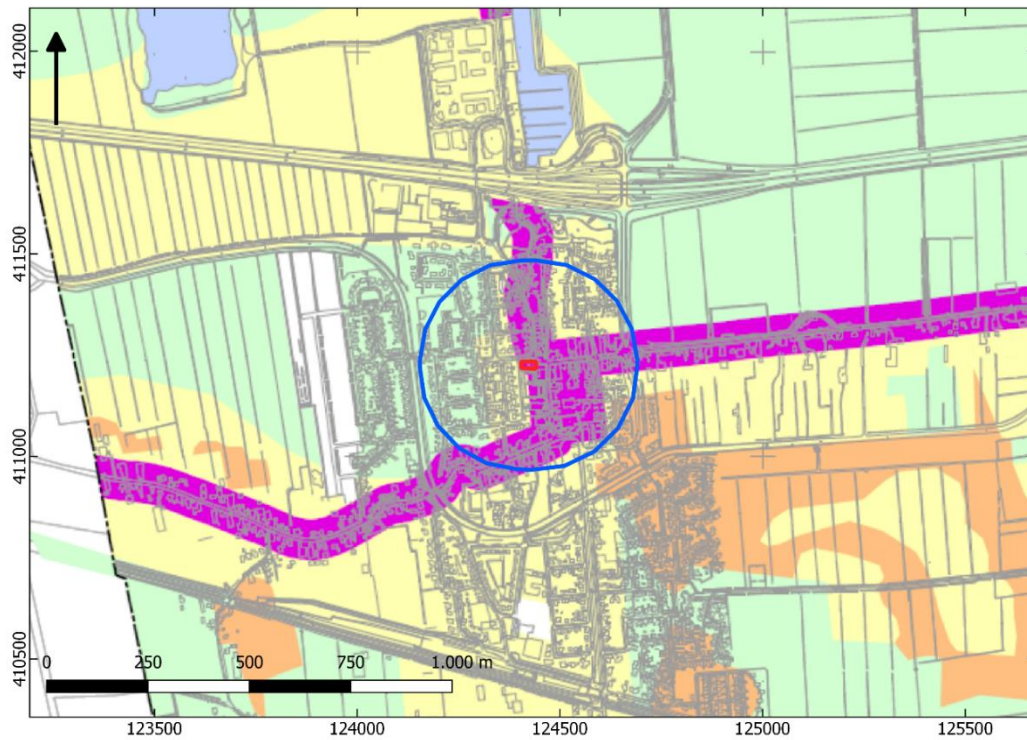
BIJLAGE 5 GEOMORFOLOGISCHE KAART

BIJLAGE 6 ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND

BIJLAGE 7 GEMEENTELIJKE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGSKAART

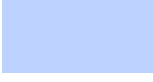

LEGENDA

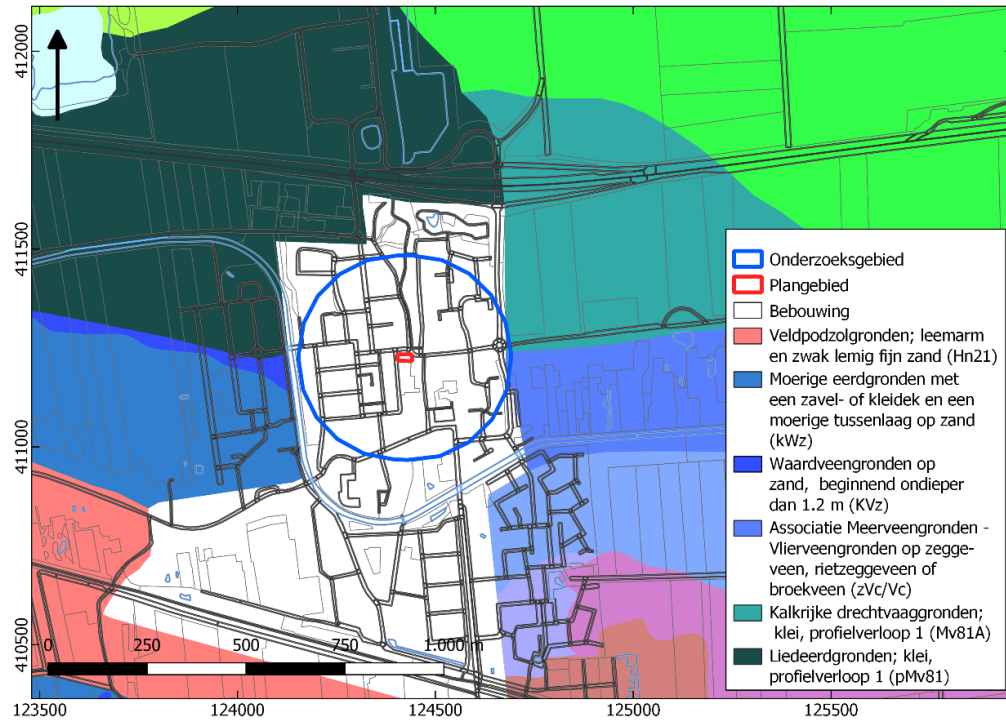
Voorschriftcategorieën

	Cat. 1. Wettelijk beschermd archeologisch monument
	Cat. 2. Gebied van archeologische waarde
	Cat. 3. Gebied met een hoge archeologische verwachting
	Cat. 4. Gebied met een gematigde archeologische verwachting
	Cat. 5. Gebied met een lage archeologische verwachting
	Cat. 6. Gebied zonder archeologische verwachting

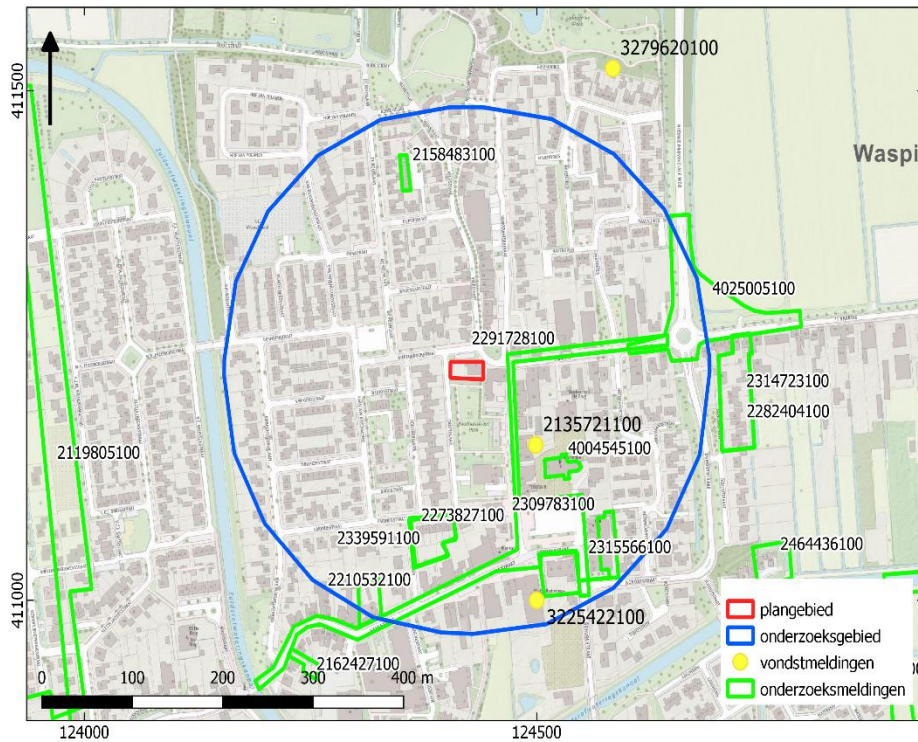
Overig

	Gemeentegrens
	GBKN
	Basistopografie (buiten gemeente Waalwijk)
	Water

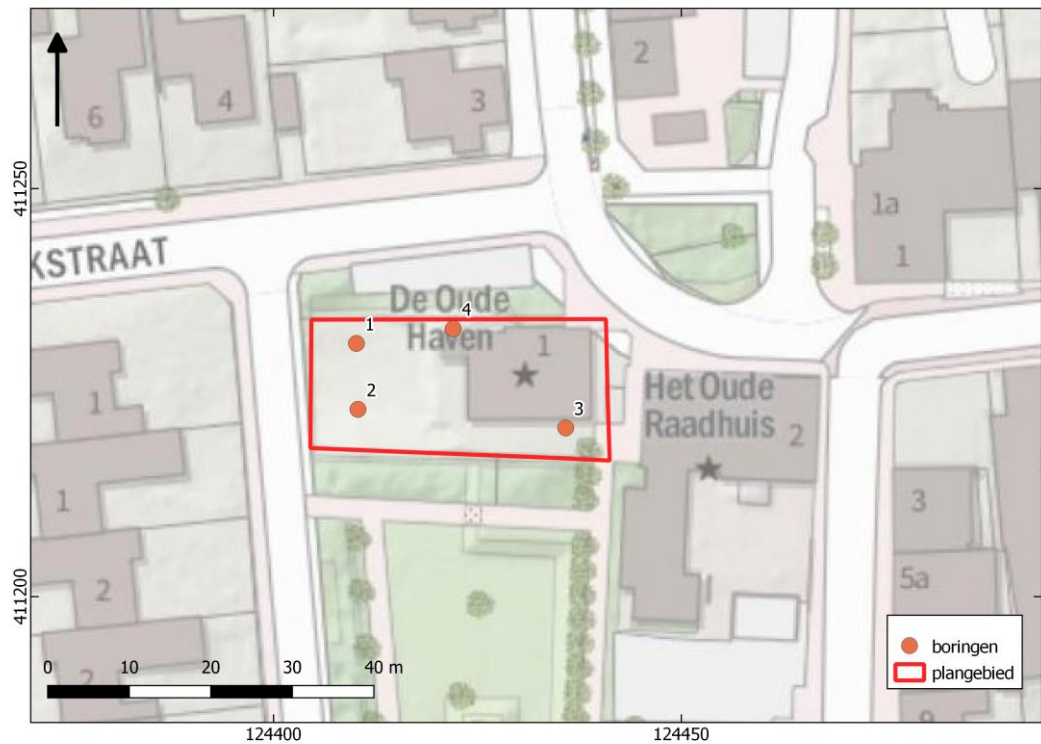
BIJLAGE 8 BODEMKAART

BIJLAGE 9 WAARNEMINGEN, AMK- TERREINEN EN ONDERZOEKSMELDINGEN

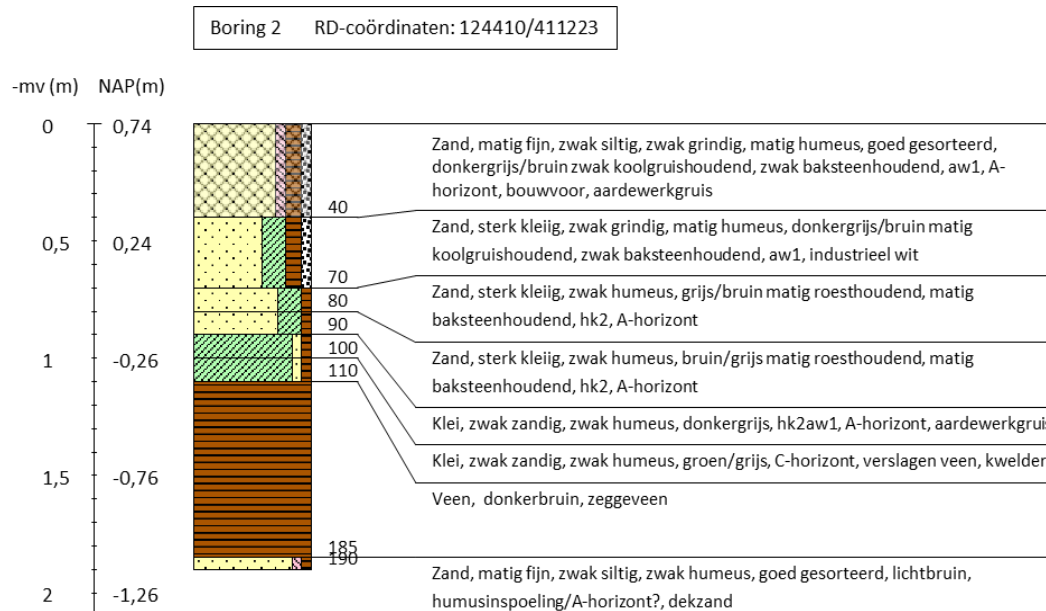
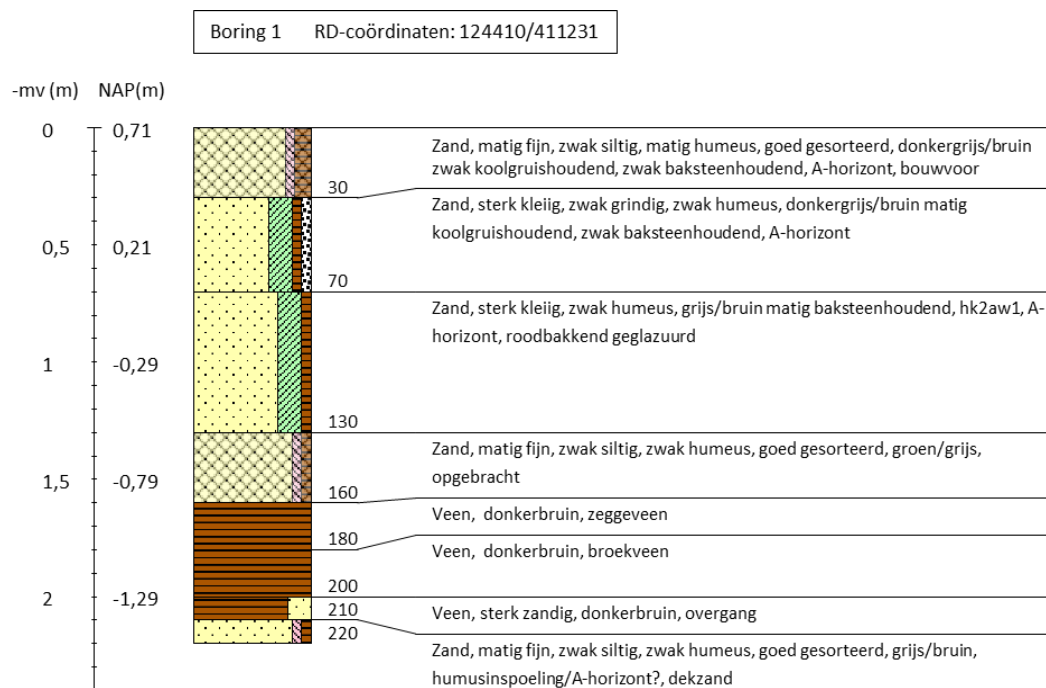

BIJLAGE 10 BOORPUNTENKAART VELDONDERZOEK

BIJLAGE 11 BOORSTATEN

VELDONDERZOEK

Boring 3 RD-coördinaten: 124436/411221

Boring 4 RD-coördinaten: 124422/411233

Legenda (conform NEN 5104, boorbeschrijvingsnorm van NITG-TNO en ASB)						
Zand Zand, zwak siltig Zand, matig siltig Zand, sterk siltig Zand, uiterst siltig Zand, kleilig	Veen Veen, mineraalarm Veen, zwak kleilig Veen, sterk kleilig Veen, zwak zandig Veen, sterk zandig	Zandmediaan uiterst fijn < 105 µm zeer fijn 105 - < 150 µm matig fijn 150 - < 210 µm matig grof 210 - < 300 µm zeer grof 300 - < 420 µm uiterst grof 420 - < 2000 µm Zandsortering goed gesorteerd D60/D10 < 1,8 matig gesorteerd D60/D10 1,8 < 3 slecht gesorteerd D60/D10 > 3 Inclusies/archeologische indicatoren (resten van planten, wortels, schelpen, wortels, hout, baksteen, puin, kolengruis, glas, aardewerk, houtskool, vuursteen, bot, fosfaat) weinig < 1% matig 1-10% veel > 10%	Boortype Edelmanboor ø 7 cm Edelmanboor ø 10 cm Edelmanboor ø 12 cm Edelmanboor ø 15 cm Guts ø 2 cm Guts ø 3 cm Mechanische boor ø 10 cm Mechanische boor ø 12 cm Mechanische boor ø 15 cm Mechanische boor ø 20 cm	Begrenzing onderliggende laag scherp overgangsgebied < 0,3 cm onscherp overgangsgebied 0,3 - < 3 cm diffuus overgangsgebied 3 cm - < 10 cm Kalkgehalte kalkloos geen opbruising, minder dan 0,5% CaCO ₃ kalkarm hoorbare opbruising, circa 0,5 - 1 à 2 % CaCO ₃ kalkrijk zichtbare opbruising, 1 à 2% CaCO ₃	Grondwaterstand GHG GWG GLG Grondwaterstand GHG GWG GLG	Overige toevoegingen zwak humeus matig humeus sterk humeus zwak grindig matig grindig sterk grindig